

Myötätuulta Merimaskussa

1998/syksy

Julkaisija:
Merimaskuseura r.y.

Toimituskunta,
Terttu Kraemer
Maarit Lineri,
Riitta Virtanen

Taitto/
Sivunvalmistus:
Maarit Lineri

Painopaikka:
Offset House Oy,
Naantali

ISSN 1238 - 108X

Seuran puheenjohtaja:
Martti Mäkilä,
p. 4369 682
040-704 0831

Sihteeri ja rah. hoitaja:
Terttu Kraemer,
p. 040-594 6344

Talkoovuonna 1998 tapahtui...

.....

Näin voi taasen luonnehtia Merimasku-Seuran kulumassa olevan kauden tapahtumia. Talkoorupeamien sarjan aloitti beti keväällä Kollolan ympäristön hoito jatkuen siitä saunarakennuksen kunnostuksella. Vaativin suoritus on syyskaudella aloitettu Kräkilän tuulimyllyn entisöimistö, jossa alkuvaiheen epäily on vaihtunut aikaansaamisen iloon.

.....

Suohon on laulettu talkootyöhön uskonsa menettäneet. Seuran omaa väkeä on ollut kiitettävästi mukana, ja mikä ilahduttavinta olemme saaneet yhteistyökumppanit Lions -klubista ja partiolaisista. Kunnan ja Maakuntamuseon tuesta lausumme myös parhaan kiitoksen.

.....

Alkuun päästyään talkootyö tuntuu ruokkivan itse itseään. Tulevalla kaudella riittää puuhaa Kollolan ja Kräkilän myllyn loppukunnostuksessa, sekä lähiympäristömme retkeilyreitti- ja luontopolkubankeiden toteuttamisessa. Huimapäisimmät talkoolaiset voivat mitata uskallustaan tuulimyllyn pärekaton teossa tai siipien asennuksessa, maahenkisemmät viherpeukalot Kollolan pihapuutarhan tai luontopolkujen rakentamisessa.

.....

Alkava vuositubat saa nähdä Merimaskun vielä entistäkin ehompana. Tämä asia hoidetaan talkoovuonna 1999.

Urpo Luotonen in memoriam

Ei näy enää tuttua hahmoa Uudenkartanon pelloilla. Enää ei ohikulkija tempaudu syvähenkiseen keskusteluun tienvarren ahertajan innoittamana. Merimasku ja sen kotomaisema ovat menettäneet lämpimän puolestapuhujan ja ymmärtäjän - Urpo Luotonen on poissa.

Urpo Luotosen olemus henki joka solullaan merimaskulaisuutta. Siellä, missä ajateltiin ja toimittiin kotiseudun parhaaksi oli hän läsnä. Kunta, luonnonsuojeluyhdistys ja ennen kaikkea Merimasku-Seura toimivat hänen työvälineinään hyväksi

katsomiensa asioiden eteenpäin viemisessä.

Ja eteenpäin asiat menivätkin. Urpo Luotosen innostus ja vankka asiantuntemus myötävaikuttivat etenkin luontoympäristömme ja perinnetietomme säilymiseen. Monet hänen

herättämänsä hankkeet säilyttävät tuleville polville muiston miehestä, joka uskoi asiaansa, vielä silloinkin, kun muut joko olivat luovuttaneet tai jopa unohtaneet.

Kaunis, elävä Merimasku - siinä muistamme Urpon ja hänen työnsä.

MM.

Martti Mäkilä

Merimasku 350 vuotta

Kari Alifrosti

Niin kauan kuin muistettiin, oli valtakunta käynyt sota, Tais-
telukentät olivat jo pitkään kum-
minkin olleet kaukana etelässä,
Venäjällä ja Baltiassa, Saksassa ja
Tanskanmaalla.

Paikkakunnalla sota vaikutti
enimmäkseen niin, että aika ajoin
pidettiin väenottoja, joissa valitiin
nuoria miehiä astumaan hu-
penevien joukko-osastojen rivei-
hin.

Alati jatkuva sota

Se olikin paha, kun väkevim-
mässä työiässä olevia vietiin sota-
tanterille taistelussa surmattaviksi,
tai - mikä oli tavallisempaa -
tauteihin kuolemaan. Työvoiman
puutteessa yksi ja toinen tila jäi
viljelemättä, mutta muutoin sota
ei pahemmin koskettanut tavallisia
ihmisiä. Euroopan valtiat kä-
vivät parhaillaan neuvotteluja rau-
hasta, joka saatiin aikaan saman
vuoden syksyllä. Merimaskussakin
elettiin muutoksen aikaa. Kulma-
kunnalle, Tammisaaren ratsutilan
lahjoittamalle mäelle hakattiin
hirsistä omaa kirkkoa.

Merimaskun kulmakunnan hankaluudet

Merimasku oli aikoinaan kuulu-
nut Maskun vanhaan emäpitäjään.
Raision emäpitäjän alueelle taas
oli 1400-luvulla perustettu Naan-
talin nunnaluostari, josta tuli alue-
en hengellisen elämän keskus ja
rikas maanomistaja. Seuraavalla
vuosisadalla uskonpuhdistus vei
luostarin paavilliseksi katsotulta
toiminnalta pohjan. Luostari kirk-
koineen joutui rappiolle. 1500-
luvun loppupuolella entistä luos-
tariseurakuntaa alettiin jälleen ko-
hottaa. Siinä yhteydessä Merimas-
ku vuonna 1577 siirrettiin kuu-
luvaksi Naantalin pitäjään.

Sellaisia ei tietysti kukaan me-
rimaskulainen enää juuri muista-

350 vuotta sit-
ten, kesällä Her-
ran vuonna 1648
maata hallitsi
täysi-ikäiseksi
tullut kuninga-
tar Kristiina.

Kuva teoksesta: "Suomi kulta aikojen", Oiva 1992

nut, eikä sillä ollut niin väliäkään.
Olennainen ongelma oli kelirik-
koaikainen hankaluus päästä
Naantalin kirkkoon, yli petollisten
salmien. Kirkkotie ei ollut-
kaan ollenkaan yhdentekevä asia,
sillä kaikkien - ellei mitään eri-
tyistä estettä ollut - oli rangais-
tuksen uhalla joka pyhä kirkossa
käytävä. Niin määräsivät piispat
ja papit, jotka olivat vähitellen
saaneet uskonpuhdistuksen pyör-
teissä pahoin höltyneen kirkkoku-
rin muutoinkin kohennetuksi.

Siksi monenkin pitäjän kaukai-
semmat kulmakunnat olivat ha-
lukkaita rakentamaan kappelikir-
kon ja palkkaamaan kappalaispa-
pin, vaikka ei se emäkirkon kun-
nossapidosta ja kirkkoherran pal-
kanmaksusta vapauttanutkaan.
Kirkon saaminen lähelle epäile-
mättä oli keskeisin kannustin
myös merimaskulaisille ajaa ra-
kennuspaikalle kiviä, hakata hir-
siä ja veistellä paanuja.

Yhteisön edellytykset

Asiaan liittyy toki muitakin
piirteitä, jotka edesveivät sellais-
ta kirkonrakentamista, johon Me-
rimaskun ensimmäinen kirkko
kuuluu. Yhtä voisi nimittää pitä-
jäyhteisön vakiintumiseksi. Jos
verrataan edellistä suurta kirkon-
rakennuskautta, keskiaikaa 1600-
luvun puoliväliin, oli kirkonra-
kennus enemmän yhteisön omilla
harteilla. Keskiajalla 1300- ja
1400-luvuilla, jolloin mahtavat
kivikirkot rakennettiin, oli seura-
kunnilla takanaan koko katolisen
kirkon mahti paavia myöten. Va-
roja kertyi silloin runsaasti kirkol-
le testamentatusta omaisuudesta,
jota kuoleman jälkeisen kiirastu-
len lyhentämisen toivossa lahjoit-
ettiin, vieläpä aneistakin, joilla
syntejä anteeksi ostettiin, Kirkko
oli omillaan, mutta monin tavoin
erillään kansasta.

Uskonpuhdistuksen myötä
kirkko joutui kokonaan tukeutu-
maan omiin pitäjäläisiinsä. Kun
tämä pitäjäyhteisö vielä 1500-lu-
vulla ja 1600-luvun alkupuolella
oli käymistilassa, oli kirkonkin ta-
loudellinen asema heikko. Tähän
yhdistyi vielä oppiriitojen aiheu-
tamaa hämmennystä ja kirkon en-
tisenarvovallan rapistumista.
Niinpä uskonpuhdistuskaudella ei
juurikaan rakennettu uusia kirk-
koja. Seuraavalla vuosisadalla elä-

mä pitäjässä ja valtakunnassa oli
vakaampaa. Asemansa ja taloutensa
turvatuksi tuntevat seurakun-

rovapaudesta ja vaurastuivat edel-
leen. Näin syntyi ratsutiloja, jol-
laisen maalle Merimaskunkin
kirkko on rakennettu. Paikallisvir-

sä. Kirkkoihin laaditut penkkijär-
jestykset heijastivat yhteisön si-
säistä arvojärjestystä.

Kuva teoksesta: "Suomi kulta aikojen", Oiva 1992

talaiset alkoivat ajaa taloudellisia
uhrauksia vaativia uudistuksia.

Isompaa ja pienempää väkeä

1600-luvun puoliväliin tulta-
essa pitäjäyhteisössä alkoi aiempaa
selvemmin syntyä erilaisia kerros-
tunmia. Moni osasi käyttää hyväk-
seen niitä etuuksia, joita valtio so-
taponnistuksiin osallistuville tar-
josi. Tällainen oli ennen muuta
ratsumiehen kustantaminen hevo-
sineen varusteineen väkeen. Siitä
sai vapautuksen raskaista verois-
ta, jotka muuten useinkin veivät
kaiken talon tuottaman ylijäämän.
Osa talollisista oli vaurastunut ja
yhdistänyt tilaansa autioiksi jää-
neitä naapureita, jolloin oli syn-
tynyt suuria tiloja.

Yleensä juuri tällaiset mahtiti-
lat alkoivat varustaa ratsumiehiä,
sillä ne saivat parhaan hyödyn ve-

kamiehistö: nimismiehet, kirjurit
jne. tunsivat olonsa vakaaksi ja se
alkoi mielellään korostaa omaa ase-
maansa korkean esivallan edusta-
jana. Sotakentillä kunnostautu-
neet, aatelisarvoja ja läänityksiä
saaneet upseerit ryhtyivät muo-
dostamaan tiloistaan asuinkarta-
noita.

Seurakunnan uskonkäsityksiä
määritteli puhtasoppisuudeksi ni-
mitetty suunta, jossa keskeistä oli
valtion ja kirkon ylimmän johdon
tiukka kontrolli ja keskusjohto-
isuus. Sen seurauksena sisäinen
kristillisuus jäi taka-alalle, ja ulos-
päin näkyvä uskonharrastus tuli
tärkeämmäksi. Toisaalla parempi
väki teki näyttäviä taloudellisia
uhrauksia, toisaalla poikkeavia
vainottiin noitina. Maallisen me-
nestyksen ja hengellisen hurskau-
den nähtiin kulkevan käsi kades-

Merimaskun kirkon rakentamisen aikoihin alanko-
maalainen taide kukoisti Keski-Euroopassa. Rubens oli
jättänyt jälkensä maailman taiteeseen ja Rembrandt
sai valmiiksi juuri kirkon rakentamisen vuonna teok-
sensa "Kristus Emmauksessa".

Vuonna 1648 Westfalenin rauha päättää vibdoin kol-
mikymmenvuotisen sodan, ja Suomessa alkaa myöhem-
min "Kreivin aikana" tunnettu ajanjakso, kun Pieta-
ri Brabe nimitetään toisen kerran Suomen Kenraali-
kuvernööriksi.

Suomeen syntyy lukuisa joukko uusia kreivi- ja va-
paaherrakuntia ja se tietää vaurastuvaa aatelistoa.
Eivätkä aateliset suinkaan kaibda näyttää asemansa
vahvistumista, vaan pukeutuvat kallisti ja näyttäv-
västi.

Kuvassa Magnus Gabriel De la Gardie puolisonsa
kanssa ajan hengen mukaan puettuina.

Merimaskun vallasväki ja kappelikirkon rakentaminen

Merimaskun kirkon rakentami-
sessa näyttää liikkeelle paneva
henkilö olleen luutnantti Riggert
Henrikinpoika, Oxhornin sukua.
Hän asui kolmannessa polvessa
Kuuslahden säteriä. Riggert oli
selvästikin kunnianhimoinen
mies. Jo Riggertin isoisan isä oli
mennyt naimisiin aatelisdeinon,
Rymättylän Pornaisten tyttären
kanssa, mutta sukua ei vielääkään
oltu kirjoitettu ritarihuoneen su-
kuluetteloihin. Riggert ajoi tar-
mokkaasti aatelisarvonsa vahvista-
mista perinnölliseksi, missä onnis-
tui vuonna 1649. Hän itse lahjoit-
ti valmistuvaan kirkkoon 6 kallista
lasiruutua, sekä tinaisen viini-
pullon, ja värvasi mukaan vävyeh-
dokkaansa, Raision Karvettia isän-
nöineen Kaspar Hästeskiöldin,

joka lahjoitti uudelle seurakunnalle hopeisen ehtoolliskalkin.

Yhden ikkunan lahjoitti kirjantitaja Alexander Kepplerus, ulkoven taas kapteeni Iivar Iivarinpoika Friesensköld, joka samaan aikaan rakensi itselleen asuinkartanoa läänityksenä saamallaan tilalle Rymättylän Järvensuussa. Saarnastuolin taas teetätti hovioikeuden asessori Kaarle Simonpoika, joka omisti Naantalien Soinisten kartanon.

Tällaiset sen ajan paikkakunnan paremman väen taloudelliset uhraukset olivat heille itselleen merkittäviä siksi, että heidän kaltaisensa paikallinen pientaiteilija ei oikeastaan ollut kovin rikasta. Paremman väen lahjoitukset myös ovat varsin hyvin jälkipolvien tiedossa, sillä ne merkittiin huolellisesti kirkon inventaariluetteloihin.

Vakaat talolliset sanovat sanansa, mutta koko yhteisö osallistuu

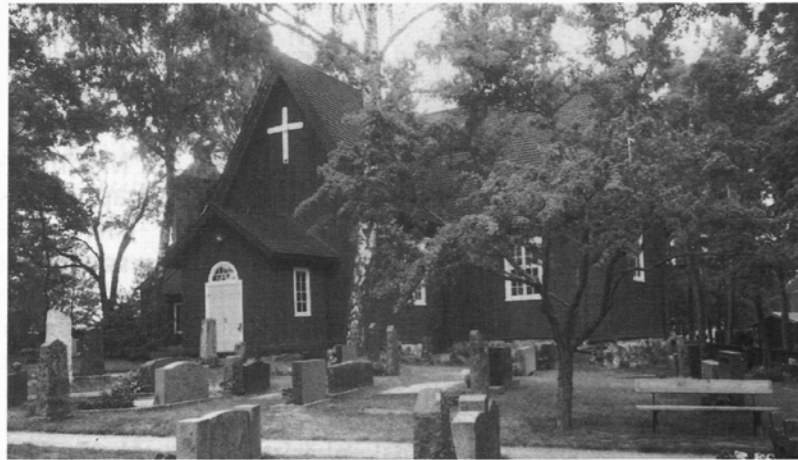
Kuva jäisi kuitenkin perin vääränlaisiksi, jos painotettaisiin vain yhteisön kerman osuutta hankkeessa. Viime kädessä kappeliseurakunnan perustamisen taloudellinen vastuu oli talonpoikaisen rahvaan harteilla. Vauraimmilla ja vakaisimmilla talollisilla oli yhteisön päätöksentekijän rooli. He istuivat yleensä sekä maallisen oikeuden lautakunnassa, että seurakunnan vanhinten tuoleilla. Heidän sanansa painoi paljon tämän kaltaisissa hankkeissa, ja heidän mielipidettä kuuntelivat kirkkoherrat ja tuomiokapitulin oppineet.

Enin osa talonpojista oli tuohon aikaan kumminkin "kiikun-kaakun" eläjiä, jotka nipin napin selvisivät vuotuisista veroistaan joutumatta velkojen ja verorästien

vuoksi tilaltaan pois. Heidän oli usein vaikea saada mielipiteitään kuuluville, silti heidän oli samalla tavoin osallistuttava rakentamiseen. Talolliset nimittäin hommasivat rakennustarpeet ja järjestivät työvoiman manttaalimääriensä mukaisesti.

Talonpoikainen mestari oli kirkon suunnittelijakin. Hänen tiedetään olleen nimeltään Simo ja kotoisin Karjalaisten kylästä. Rakennustyö tehtiin erityisiä ammattitaitoja lukuun ottamatta jaettuina päivätöinä. Tarvittavia päivätöitä tekivät usein talollisten mailla asuvat mökkiläiset tahi talon rengit, joten kyllä pitäjän pienimmätkin saivat osuutensa yhteiseen kirkkoon tehdä, vaikka ei heidän panostaan jälkipolville säästyneissä kirjoituksissa juurikaan mainosteta.

Lyhytikäinen kirkko - pitkäikäinen seurakunta
Kun oma kirkko kesällä 1648 kohosi, ja Thuro Sandelius seura-

kunnan ensimmäisenä oman papina alkoi siellä saranata, tuli merimaskulaisten kirkossakäynti paljon mukavammaksi. Viisi vuotta myöhemmin nostettiin kirkon viereen kellotapuli ja hankittiin kello, jolloin oma kappeli alkoi tuntua jo oikealta kirkolta. Vanha kirkko ehti tosin palvella kappeliseurakuntaa vain parin sukupolven ajan. Kirkon nopea tarvel-

tyminen liittyy osaltaan valtakunnan vaiheisiin.

Samaan aikaan Merimaskun kirkon valmistumisen kanssa solmittu 30 -vuotisen sodan päättävä rauha ei nimittäin jäänyt pysyväksi, vaan Ruotsin oli vähän väliä sodittava siellä ja täällä pitääkseen yllä Itämeren hallitsevan suurvalan asemaansa. Loputtomasti ei tähän riittänyt miehiä eikä varojakaan. Niinpä suurvallan oli luhistuttava.

Kun venäläiset sotajoukot kesällä 1713 saapuivat Varsinais-Suomeen, pakeni enemmistö papeista ja virkamiehistä Ruotsiin ottamatta mukaansa arvoesineitä, jotka sittemmin joutuivat hukkaan. Sotilaat ryöstelivät aluksi estoitta kirkkoja ja koteja. Oli alkanut miehitysjakso, jota - tosin aika lailla liioitellen - on nimitetty "isoksi vihaksi". Miehitys kesti noin kahdeksan vuotta, kesään 1721, eikä sen jälkeen maa enää ollut entisensä.

Entisensä ei myöskään ollut Merimaskun kirkko. Puukirkko vaatii jatkuvaa hoitamista, joka poikkeusoloissa oli jäänyt sikseen. Huonoon kuntoon joutunut kirkko purettiin ja sen tilalle rakennettiin 1726 uusi, joka edelleen palvelee merimaskulaisia sanankuulijoita.

Seurakunta, Naantalien kappelinkin, alkoi vähitellen muodostaa yhä kiinteämmän yhteisön, joka itse päätti sisäisistä asioistaan ja jonka hallinnollista perintöä kunta 1800 -luvun jälkipuoliskolta alkaen jatkoi. Näin 350 vuoden ikään ehtinyt Merimaskun seurakunta edustaa jo jatkuvuuden elementtiä siinä ajan virrassa, jossa ihmisyksilöiden elämäntyöt muodostavat vain yksittäisiä pyörteitä.

Kirkonkylä elpyy?

Maarit Lineri

Merimaskun kirkonkylän kohtalo on jo vuosia huolestuttanut sekä kunnan päättäjiä, että monia kunnan asukkaita. Seitsemänkymmentäluvun päätökset saivat kunnan jakaantumaan kahdeksi kuntakeskukseksi. Vanhan kirkonkylän vahingoksi on Särkänsalmen asutustajama alkanut yhä enemmän vallata Merimaskussa sijaa kuntakeskuksen sijaintipaikkana.

Merimaskun kirkonkylä on aikoinaan ollut varsin vilkas pienen pitäjän keskus. Siellä on toiminut monta kaupaa, koulu, pensionaatti, lossitupa. On ollut kaksi pankkia, ruumisarkkuliike ja nahkurinverstas. Se on ollut tärkeä saariston höyrylaivojen pysähdyspaikka matkalla pohjoisen rannikkokaupungeista Naantaliin tai Turkuun. Se on ollut myös levähdyspaikka postitien varrella Mynämäeltä Rymättylään, aikana ennen Luonnonmaan halki kulkevaa tietä.

Moni asia on kuitenkin muuttunut liikenneolojen parantuessa. Nykyinen kiireinen ihminen vaatii tehokkuutta ja nopeutta, siinä ei ole sijaa nostalgialle. Ja kuitenkin toimiva asiakaslähäinen palvelu kirkonkylällä antaisi sekä ilmettä, että toivoa huomista. Nyt on jo jonkin verran valoa näkyvisiä, sillä kirkonkylällä on alkanut vähitellen tapahtua muutaman vuoden hiljaiselon jälkeen.

Naisyrittäjien kirkonkylä

Tuula Kivikankare ja Anita Sula ovat molemmat innokkaita ja yritteliäitä kirkonkylän elvyttäjiä.

Tuula Kivikankareen emännöimä Merikievari on jo viiden vuoden ajan ollut monien tunteita hyvän ruoan tarjoaja. Vaikka ravintola olikin pari vuotta suljettuna, on sen omistajalla nyt uutta puhtia ja uusia ideoita rannan kehittämiseksi. Tällä hetkellä paikka tarjoaa ateriapalveluja ympäri vuoden. Perinteisesti Merikievarissa vietetään elokuun viimeisenä viikonloppuna päättäjäisiä. Ne ovat kuitenkin vain ulkokauden päättäjäiset. "Merikievarissa asiakas palvelee vaikka syöttäen", sanoo Tuula. "Meillä on jopa oma venekuljetus asiakkaita varten jos vierailu sattuu menemään yli lossin liikuma-ajan. Kukaan ei jää rannalle ruikutamaan." Merikievarista voi myös tilata vanhan kunnan perinteisen puulämmitteisen saunan. Tuula kertoo vielä, että he pyrkivät järjestämään myös ohjelmallisia iltoja ja tulossa on myös ensi kevättalvella koko perheen talvi-

Kirkonkylän raitti on vilkkaimmillaan Suvisoutujen aikaan. Tällaista väenpaljoutta tuskin kukaan toivookaan Merimaskuun ympäri vuoden.

rieha -tapahtuma. Tuulaa houkutteli Merimaskun kirkonkylään nimenomaan kaunis ranta ja sen hän uskoo houkuttelevan myös asiakkaita. Merikievari onkin valmistautunut ottamaan vastaan myös yöpyviä vieraita; rakennukseen on saatu juuri valmiiksi majoitustilat 10:lle hengelle.

Vaiteen pariskunnan siirtynyt eläkkeelle oli monella huolena kaupan katoaminen kirkonkylältä. Nyt kuitenkin Tuula Kivikankareen tytär ryhtyy uudeksi kyläkauppiaksi ensi keväästä lähtien. Ensin kokeillaan vain kesäkauppaa, mutta asiakkaita se on kiinni pitääkö kauppa ovensa auki myös talvella. Sama palveluoperaatio on myös kauppialla mielessään; asiakas saa juuri sitä, mitä hän haluaa. "Ellei sitä tänään ole, se huomiseksi hankitaan", kehuu Tuula tyttärensä puolesta.

Toinen tarmokas ja idearikas yrittäjä Merimaskun rannassa on myös jo usealta vuodelta tuttu Anita Sula. Rantamakasiinin lisäksi on Anita avannut vanhaan pankin kiinteistöön uuden yrityksensä "KäsityöPankin". KäsityöPankki toimii talvisin Rantamakasiin-

nin ollessa suljettuna. Paitsi, että sieltä saa ostaa jo tunnetuksi tulleita laadukkaita käsitöitä, siellä myös järjestetään erilaisia kursseja kädentaitojen eri alueilta. Lyhytkurssit ja Käsityö ammatiksi -projekti ovat saaneet myös EU -rahoitusta. Nyt jo ovat kurssit osoittautuneet hyvin suosituiksi. Tällainen kurssitoiminta onkin aivan uutta tällä alueella, sillä lähimmät kurssit ovat Turussa. Siitä huolimatta on Anitalla ollut jo turkulaisiakin opiskelemaan uusia kädentaitoja. KäsityöPankkiin on Anita ajatellut myöhemmin vielä saada nimenomaan käsityöntekijöitä palvelevan pienimuotoisen tarvikemyymälän. "Siitä ei ole tarkoitusta tulla askartelumyymälää tyyliin jokaiselle jorakin, vaan toivomusten mukaan hankin myyntiin tarvikkeita", Anita kertoo.

Käsityöt ovatkin lähellä Anita sydäntä ja hän kertoo, että kaikki halukkaat voivat nyt uutta käsitöitä myyntiin ympäri vuoden. Kysyttäessä, että mitä kädentaidon tuotetta häneltä on kyselty, mitä hän toivoisi valikoimiinsa Anita kertoo, että puutöitä ja pärekorjausta on kaivattu. Siinä pieni vinkki jollekin taitojoan vakan alla pitävälle. Näiden kaikkien lisäksi Anita tarjoaa tilojaan myös kokouksiin ja saunastokien vuokrattavissa halukaille. Anita päässä liikkuu moniakin ideoita, mutta Anita vähän toppuuttelee utelijaa ja sanoo, että nykyiset on saatava ensin kunnolla toimimaan niin katsotaan sitten...

Yhteistyöllä eteenpäin

Molemmat naiset ovat sitä mieltä, että yhteistyö on välttämätöntä Merimaskun kirkonkylän kehittämisessä. He sanovat, että kirkonkylän kaunis ranta on täynnä mahdollisuuksia.

Tosi onkin, mutta alueen kehittämiseksi tarvitaan yhteistyötä ei ainoastaan yrittäjien kesken, vaan siihen on saatava osallistumaan myöskin sen asukkaat, seurakunta ja kunnan päättäjät. Yhteistyöllä voimme säilyttää omaleimaisen kirkonkylämme elävänä, toimivana osana kasvavaa kuntaamme.

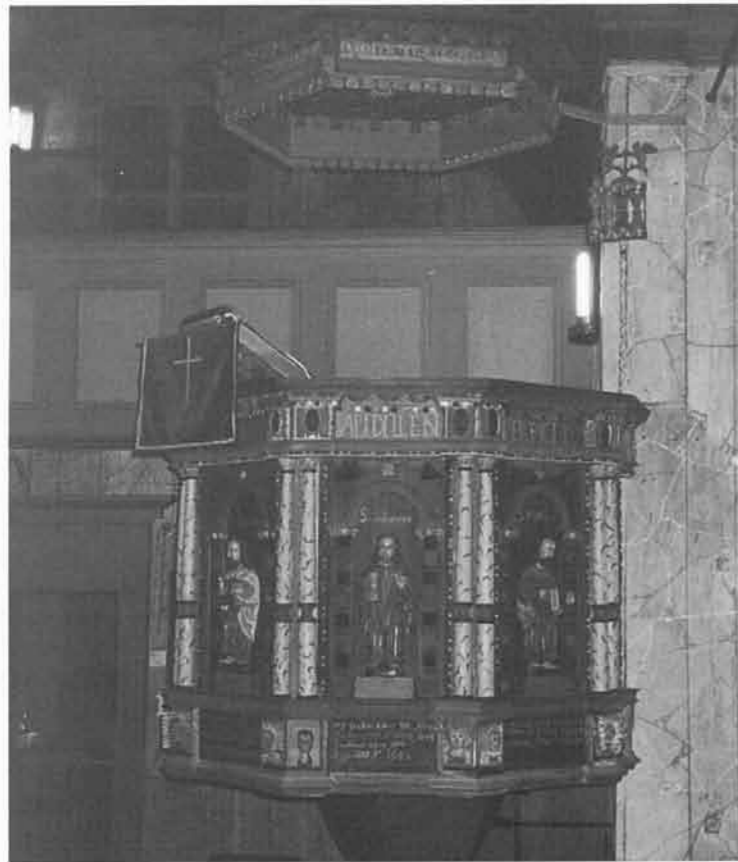
Merimaskun kirkon peruskorjausta vuosina 1953-1954

Veikko Veistinen

Merimaskun kirkko peruskorjattiin vuosien 1953-1954 välisenä aikana. Silloisen työn rahoitti Kirkkohallitus ja työn valvoi Muinaistieteellinen Toimikunta, joka oli nykyisen Museoviraston edeltäjä. Paikallisena valvojana toimi konservattori Lindqvist. Työtä johti rakennusmestari Veikko Veistinen (s. 1920) Turusta. Hänellä työ oli työnjohtourakkana. Piirrustukset korjaukseen oli laatinut arkkitehti L. Sipilä.

Työ alettiin purkamalla koko sisustus ja lattia kokonaisuudessaan. Lattian alta löytyi lukuisa määrä aiempien sukupolvien kirkon alle haudattujen vainajien luita ja pääkalloja, jotka haudattiin kirkkomaahan.

Kirkon mäenpuoleinen luonnonkivi-perustus, joka oli maan päälle rakennettu purettiin 2,5 metriä kerrallaan, kaivettiin paikalle peruskuoppa, valettiin teräsbetoniantura ja sen päälle uusi perusmuuri. Nyt saatettiin kiilata painunut hirsiseinä ylös. Lopuksi muurin ulkoseinä verhoiltiin luonnonkivellä. Kirkkoon asennettiin myös keskuslämmitys. Höyrykeskuslämmitystä varten rakennettiin hautausmaan ulkopuolelle lämpökeskus, johon tuli myös asuinhuoneisto. Lämpö-

Merimaskun ensimmäinen kirkko sai kymmenen vuotta valmistumisensa jälkeen lahjoituksena kauniin puuleikkoksin ja maalauksin koristellun saarnastuolin.

keskuksesta kaivettiin noin kaksi metriä syvä kanava sakastin alle. Sakastin kohdalla tuli vastaan hau-

taustapa, jossa vainajat oli haudattu kahden kuusenhavukerroksen väliin vajaan kahden metrin syvyydessä. Niissä olleet vainajat olivat osaksi maatumattomia.

Vanha saarnastuoli löytyy

Sisustuksessa uusittiin muun muassa lattia ja urut, jotka hankittiin Kangasalalta. Sisäkatoa raapittiin vanha maali pois ja katto lakattiin. Puuseppä Unto Veistinen (s. 1917) Taivassalosta teki kirkkoon uudet penkit Pohjois-Karjalan punahongasta.

Kellotapulin korjauksen yhteydessä siivottiin vanhaa puutavaraa ulos ylälattialta ja pinottiin ulos. Konservattori Lindqvist kiinnostui kassasta ja tutkiessaan sitä tarkemmin totesi, että siinä on osia vanhasta saarnastuolista. Lindqvistin mielestä se sopi-

si paremmin kirkkoon kuin silloin käytössä ollut. Hänen ehdotuksensa mukaan tehtiin päätös, että

Taivassalolainen puuseppä Unto Veistinen sai tehtäväkseen tehdä Merimaskun kirkkoon uudet penkit. Ne valmistettiin kauniista ja kestävästä Karjalan punahongasta.

kirkkoon rakennetaan uusi saarnastuoli löydetyn mallin mukaan käyttämällä siihen mahdollisuuksien mukaan vanhoja, alkuperäisiä osia. Työn sai tehtäväkseen Velkuan Lailuodossa puuseppä-kirvesmies Juho Veistinen (s. 1885). Saarnatuolin ja alttarikaiteen maalauksen suoritti konservattori Lindqvist itse, mutta muut maalaukset hoitivat merimaskulaiset maalarit Kanerva ja Lundén. Kirkon korjaustöihin osallistuneet muut rakentajat olivat myös paikakunnalta, paitsi erikoisammattitöitä vaativat.

Silakka-amme rakennustöissä

Seuraavaksi korjattiin kirkon vesikatko. Se tapahtui vuonna 1956. Katto tehtiin paanuista ja sen urakoi kirvesmies-puuseppä Teuvo Veistinen (s.1929) Velkualta. Tässä työssä hänellä oli toverina Eero Aaltonen (s.1936) Ry-

mättylän Tammisluodosta, Merimaskun ja Velkuan rajalta. Teuvo Veistinen kertoo keksineensä tervaukseen oman menetelmän, mitä sitten hänen veljensä Unto käytti myöhemmin monilla työmailla. Miehet ostivat Eero Aaltosen sedältä silakka-ammeen, jonka päälle rakennettiin ränni ja telinesäleikkö. Siihen saatiin nopeasti monta paanua valumaan ja liika terva valui talteen ammeeseen.

Taitava veljessarja

Tekstissä mainitut veljekset Unto, Veikko ja Teuvo Veistinen olivat myös jo esille tulleen puuseppä-kirvesmies Juho Veistisen poikia. Näistä veljeksistä Unto sai Merimaskun kirkon korjaustyöstä niin paljon mainetta, että hänelle uskottiin elämänsä aikana kaikkiaan 41 kirkkotyötä. Hän korjasi ympäri Suomea eri kirkkoissa penkkejä, urkujen kuoria, kaihteita, paanukattoja ym. Pohjoisin

Unton työkohteista oli Kempeleen kirkko, läntisin on Ahvenanmaalla, Itäisin Elimäellä ja eteläisin Helsingin Meilahden seurakunnan kirkon urut. Turun seudulla löytyy useita kirkkoja, joissa on Unton käden jälki näkyvissä. Näitä ovat Raision ja Maarian kirkot, Turun linnan kirkon sisustus kokonaisuudessaan, myös kuningaan ja kuningattaren salit, sekä ulkoparveke sisemmän linnanpihan seinässä. Huomattavin työ oli Valkeakosken uuden kirkon kaikki puusepäntyöt ja viimeisin Unton töistä oli Perniön kirkon paanukato.

Veljeksistä Veikko johti vuosina 1956-1957 Pälkäneen kirkon peruskorjauksen Hämeen läänin-arkkitehdin alaisuudessa. Kirkko on arkkitehti C.L.Engelin suunnittelema ja valmistunut vuonna 1839. Pälkäneen kirkko on suuri tiilestä rakennettu peltikattoinen ristikirkko, jonka keskikupoli on sisältä 16 metriä korkea. Kirko sisällä tehtiin mittavia uudistuksia ja muunmuassa peltikatto uusittiin. Mainittakoon, että Veikko valvoi myös 80-luvulla Velkuan kirkon korjaustyöt.

Teuvo oli mukana myös Unton töissä, mutta häntä rasitti vamma, jonka hän oli saanut pioneerileirillä räjähdysonnottomuudessa. Horjahtelun takia hän ei myöhemmin voinut mennä vaarallisiin paikkoihin.

EDELÄJÄNI 1900 -LUVULLA

Matti Huovinen

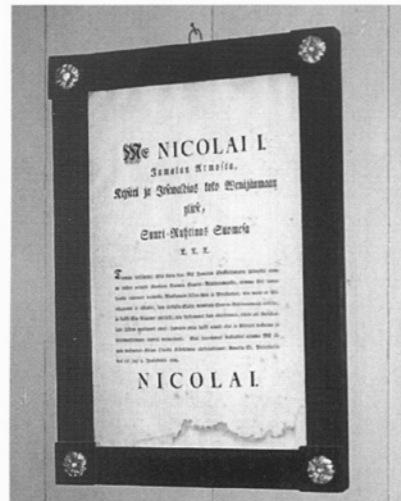
Suurella kunnioituksella muistan niitä, jotka ovat pappisvirkaa Merimaskussa ennen minua hoitaneet. Jotta oikein osaisimme heitä ja heidän toimintaansa arvioida, olisi tunnettava ne historialliset olosuhteet ja henkilökohtaiset edellytykset, joista lähtien he ovat eläneet ja työtä tehneet. Merimaskun papit tunnetaan nimeltä 1600-luvun puolesta välistä alkaen; virka-asemaltaan he olivat kappalaisia vuoteen 1904, jolloin Merimaskusta tuli oma kirkkoherrakunta. Vielä 1900-luvun alkupuolella yhteiskunta on monin tavoin ollut aivan toinen kuin nykyään. Esimerkiksi valtiovalta määräsi vuosisadan vaihteessa pappien toimintaa aivan eri tavalla kuin nykyään. Vieläkin on kirkon läpikäytävän ikivanhoissa hirsiseinissä näkyvissä repaleita kolmipalstaista ukasista, suomeksi, ruotsiksi ja venäjäksi.

Pappeina palvelivat 1900-luvun alussa Karl Johan Waldemar Breitholtz (s.1861), Mikko Katila, Robert Rainio (s.1870), Henrik Vilhelm Lindgren (sittemmin Linkonen, s.1876); Rymättylän papisto, nimittäin khra Nikolai Blom (s.1861) sekä kappalaiset Hugo A. Müller ja A. Honkamo (s.1862); Evald Erland Hemmer (s.1860); jälleen Rymättylän papisto, nimittäin khra Yrjö Wirberg (s.1870) ja kappalainen Juho Hotinen; sekä Turun tuomiorovasti Juuso Hedberg.

Lauri Nurmi - murroskauden kirkkoherra

Merimaskun papin viran hoitoon tuli jatkuvuutta, kun vapunpäivänä 1911 Merimaskuun tuli Kustaa Lauri Nurmi (s.1880) ensin v.t. kappalaiseksi, sitten v.t.kirkkoherraksi, ja lopulta 1.5.1916 alkaen Merimaskun ensimmäiseksi vakinaiseksi kirkkoherraksi. Lauri Nurmen palvelusaika osui aluksi Venäjän vallan loppuajaksi. Lainkuuliaisena virkamiehenä Nurmi säilytti suuriruhtinain julistukset kirkon porstuissa kunnia-paikoilla. Vuoden 1918 sota jätti jälkensä myös Merimaskuun, vaikkakaan dramaattisia tapahtumia ei täällä ollut. Itsenäisyyden ajan alkuvuosina Nurmi antoi ripustaa sakariston seinälle Hallitusmuodon puukehyksissä. Nurmen aikana kirkon alttarikkunan peitoksi laitettiin joulupäivänä 1915 taidemaalari Sävel Angervon (s.1879) maalaama jäljennös Eero Järnefeltin alttaritaivasta "Jeesus pelastaa hukkuvan Pietarin". Taulu oli paikallaan vuosien 1953-54 suurkorjaukseen saakka.

Nurmen aikana valmistui kaarin-alaisen J. Forsblomin tammikuussa 1913 piirtämä Merimaskun uusi pappila, samalla paikalle Kirkkoheikolaan, mistä vanha pappila oli purettu

Suuriruhtinain julistuksia on edelleen näkyvillä Merimaskun kirkon eteisissä.

pois. Nurmen aikana, itsenäisyyden ajan alkuvuosina koettiin Merimaskun Nuorten Kristillisen Yhdistyksen (NKY) ja rukoushuoneen toiminnan aktiivisimmat vuodet. Niinpä Merimaskussakin saatettiin viettää kirkossa ja rukoushuoneella hengellisiä kesäjuhlaa, joihin kymmeniä ihmisiä tuli laivoilla.

"Lauri Nurmi oli rippikoulussa hyvä opettaja, ihan jämtti. Hän vaati paljon. Piti tietää, mitä oli luetettu. Katekismus ja Raamatunhistoria olivat kyllä mielessä jo ennestään, kun (Eva-Maria) Lampisuo oli niitä alakoulussa opettanut. Kerran kun oli kanttori Tuomaisen laulutunti, ja oli semmosii ilkei poikii, kun eivät laulau ollenkaan, vaan istusivat penkin karmin päällä ja puhelivat omiaan, kun ei Tuomainen saanu tottelemaan, niin Nurmi tuli sisälle... niin heti oli niinkuin myrsky oli laantunu... pojat saivat (Nurmelta) nuhteita. - Kylä hän oli kauhean hyvä. Mulla on ihan hyviä muistoja." (Eevi Laakso)

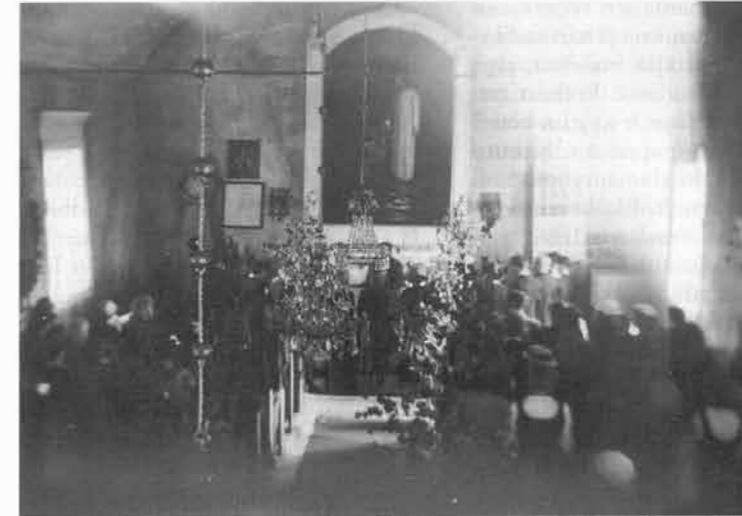
"K.L.Nurmi oli pitäjän voimahah-

mo. Oppineita pitäjässä oli yleensäkin vähän, kun toiset puursivat elämisen taistossa. Nurmi oli isän (Kaarlo Vainion) kanssa kunnallislautakunnassa. Nurmi ja Vainio koettivat saada kyläkoulun perustamista varten tiloja Iskolasta, mutta hanke raukesi, kunnes kunta osti Sannaisten Itätalon. Itätaloa laajennettiin rakentamalla siihen koulukeittola ja veistosali. Vuosina 1947-48 rakennettiin viereen Sannaisten alakoulu." (Erkki Vainio) - Lauri Nurmella oli puoliso ja viisi lasta. Hän muutti perheineen Peräseinäjoelle keuhkokuumeella 1927, ja sittemmin synnyinpitäjänsä Vanajaan, minne hänet on haudattu.

Väliajan pappeja

Väliajan pappeja olivat Rymättylän kappalainen Leo Leppä (s.1893), fil.maist. Väinö Perälä (s.1884) ja jälleen Leo Leppä. Toinen vakinainen kirkkoherra Lauri Heikkilä (s.1895) palveli Merimaskua vapunpäivästä kesän loppuun 1928 siirtyäkseen papiksi muualle, toimien myöhemmin mm. vankilapastorina. 1928-29 oli vuoden ajan v.t.kirkkoherrana Reino Jaatinen (s.1900). Jaatista hänen rippinuorensa muistavat lämpimästi. Jaatinen oli hyväntuulinen ja iloinen, nuori pappismies. Rippikuvassa pappilan pääoven edessä Jaatinen hymyilee tyytyväisen nuorisjoukon ympäröimänä 30.kesäkuuta 1929. "Reino Jaatinen oli kiva pappi, tykkäsin kauheasti, hän oli kauhean kiva. Hänen seurassaan oli semmoinen kotoinen olo"(eräs rippinuori).

Syyskuun alusta 1929 tuli vajaan neljäksi vuodeksi virkaan 3. vakinainen kirkkoherra Viktor Rostedt (s.1894), jonka palvelusaika osui maamme vaikeisiin pulavuosiin. - Vapunpäivänä 1933 tuli v.t. kirkkoherraksi yhden vuoden ajaksi vanhempi pappismies, Juho Tuominen

Kuva kirkon sisältä vuosisadan alkukymmeniltä, jolloin alttari-ikkunan peittona on vielä teos "Jeesus pelastaa hukkuvan Pietarin"

(s.1868). Pienessä rippivalokuvassa kirkon eteläovien vieressä tämä kuihtunut pappismies nojaa keppiinsä nuorten ympäröimänä. Tuominen oli jo vanha mies, piti pitkiä saarvoja, antoi kiitoksia ja moitteita.

"Tuominen taisi olla poikamies, ettei hänellä ollut rouvaakaan, vanha iäkäs mies. Siihen aikaan papit olivat arvonsa tuntevaisia, niinkuin ennen vanhaan papit olivat, semmoisia topakoita, mutta ei mulla mitään pahaa sanottavaa ole. - Rippikoulu pidettiin pappilassa ja kansliassa. Pienessä tilassa istuttiin kansliahuoneessa hänen pöytänsä ympärillä. Raamattua ja Katekismuksesta annettiin läksyä, ja sitä kuulusteltiin seuraavana päivänä. Vähän pappia peljättiin, siihen aikaan nuorilla oli heikko itsetunto, kun kotonakin pidettiin kuria. Mutta kyllä Tuominen oli vähän huumorintajuinenkin ja sanoi jonkin leikkilisen sanan jonkun nimen yhteydessä. - Välillä mentiin kirkkoon laulutunneille; siellä oli huonompi kuri, kun kanttori Tuomainen oli jo vanha mies, ja nuoret olivat semmoisia kuin olivat, ei tosin missään pahassa, vaan leikkisissä mielessä." (Vilho Vaapukka)

Aavikon aika

Vappuna 1934 aloitti viranhoitonsa 4. vakinainen kirkkoherra Armas Aavikko (s. 1885). Armas Aavikko lienee ollut inkeriläistä sukujuurta, vaikka olikin Suomusjärvellä syntynyt.

Hän oli perheetön ja asui pappilassa iäkkään äitinsä Olga Åstbergin kanssa. Aavikon palvelusaika osui myös talvisodan ja jatkosodan aikoihin.

Aavikko oli hyvä kirjemies, ja hänen aikanaan kirkonkirjat pidettiin tavattoman hyvässä kunnossa; jo Aavikon hieno käsiala ilmentää tiettyä täsmällisyyttä. Aavikon aikaan osui johdosta lähtenyt suomalaiskanallinen innostus, kun ruotsinkielisiä sukunimiä suomennettiin.

Lukusilla Aavikko laittoi vanhempiakin ihmisiä sisältä lukemaan Uutta Testamenttia. Tätä lukemista jotkut pelkäsivät. Lukusilla myös yökunnan vanhimmalta kyseltiin, oliko kylällä ollut järjestyshäiriöitä. Elettihän 1930-luvulla 'pirttuaikakautta', jolloin trokarit salaa kauppasivat (alkoholia). Aavikolla saattoi valokuvassa olla kaftaanin, pappispuvun lisäksi musta hattu ja risti kaulassa. Jumalanpalvelusten ja pyhien toimitusten ohella Aavikko järjesti toisinaan erityisiä hautausmaajuhlia. Jotkut seurakuntalaiset saattoivat kokea Aavikon suhtautumistavan etäiseksi. Sotien aikana Aavikon raskeana tehtävänä oli monta kertaa ilmoittaa omaisille miesten kaatumisesta rintamalla.

"Minä kävin Armas Aavikon rippikoulun. Hän oli tavattoman ankara, vaati paljon; mutta hän oli myös

oikeudenmukainen, jos osasi ne läksyt jotka hän oli meille antanut - ei hän turhista (sanonut). Siihen aikaan käytiin rippikoulua 2 viikkoa syksyllä ja toiset 2 viikkoa keväällä. Viimeisenä rippikoulupäivänä Aavikko tarjosi meille nuorille limpsat pappilassa. Me saimme itse hakea Osuuskaupasta limpsakorin ja viedä sen pappilaan. Siellä oli myös pikkuleipiä, ja Aavikko oli miellyttävä ja kohtelias, aurinkoinen ja iloinen, hän oli oikein miellyttävän tapainen. Se oli miellyttävä tilaisuus, minä muistan sen koko ikäni..." (Risto Hiltunen 1998). - Aavikko muutti eläkkeelle Turkuun helmikuussa 1948.

Sodan jälkeinen aika

Kesän 1945 toimi v.t. khrana teol.tri Olavi Castrén (s.1909). - Syksystä 1945 runsaan neljän vuoden ajan toimi v.t.khrana Antti Hermaja (Hernberg, s.1906). Hermaja palveli täällä nelisen vuotta ennen muuttamistaan Velkualle. Hermajan aikana maassamme vallitsi sodanjälkeinen säännöstelytalous. Pääasiallisen elämäntyytönsä Hermaja suoritti myöhemmin Särkisalon kirkkoherrana.

"Hermaja vaikutti kansanomaiselta. Meitäkin hän tuli jututtamaan, muisti meidät nimeltä, kun oli aikoinaan vihkinyt meidät avioliittoon. Hän oli hyvin alhainen, hyvin empaattinen, kauhean mukava. Merimaskusta Hermaja muutti Velkualle aivan 1940-luvun lopussa. Velkualle hänestä tykättiin erikoisen paljon, kun hän oli semmoinen touhumies: sähköt olisi Velkualle saatu vasta paljon myöhemmin, ellei Hermaja olisi ajanut sitäkin asiaa. Hermaja mm. souti veneellä tiiliskiviä saaresta toiseen, kun muurattiin sähkömuuntajarakennuksia Velkuan saariin. Sähkön tulo Velkualle olisi ilman Hermajaa siirtynyt monella vuodella eteenpäin." (Vilho Vaapukka)

Nyyrikki Nurmen aika

Marraskuussa 1949 tuli ensin väliaikaiseksi, sitten 5. vakinaiseksi kirkkoherraksi Nyyrikki Nurmi (s.1911). Nurmi oli tavattoman pidetty, kansanomaisena pappismies, sodankäynyt reservin yliluutnantti. Nurmen aikana tehtiin kirkossa täyskorjaus

vv.1953-54 Muinaistieteellisen Toimikunnan (Museoviraston) ohjauksessa. Toiset, Kangasalan Urkutehtaan valmistamat urut valmistuivat v.1955; kanttori-urkurina teki vv.1941-1972 pitkän ja ansiokkaan päivätyön Niilo Lahti, komeääninen baritoni ja taitava kuoronjohtaja. Kirkon ja kellotapulien paanukatto valmistui 1956.

Nurmi oli paitsi hyvä organisaattori, hieno sielunhoitaja ja sananpalvelija. Hän ja hänen puolisonsa Saida elivät seurakuntansa mukana. Tilaisuuksia oli pappilassa, mutta myös pitkin pitäjää. Aina tavattiin ihmisiä, ja merimaskulaiset tulivat tutuiksi. Talvisia kinkereitä pidettiin, samoin hartaushetkiä ympäri vuoden. Nurmen seurassa tuli kotoinen olo kuten aikoinaan Jaatistenkin seurassa. Hänen kanssaan saattoi helposti keskustella mistä vaan, ja helposti hänen kanssaan tuli tuttavaksi. Minäkin olin pikkupoikana 1950-luvulla mukana Nurmen johtamalla kesäisellä seurakuntaretkellä, joka tehtiin laivalla Iniöön. - Nurmi muutti Köyliöön marraskuussa 1961, ja palveli Köyliön kirkkoherrana 1961-1976.

1960-luku

Nurmen jälkeen oli puoli vuotta, vappuun 1962 saakka v.t.khrana Mikko Paukku (s.1934). Paukun lyhyt aika oli erinomaisen työntäyteinen: viikkotilaisuuksia ja hartaushetkiä oli pitkin pitäjää kodeissa, jopa useampia kuukaudessa. Perheet tarjosivat nuorelle papille kyydin kotihinsa ja takaisin pappilaan. Sitten Paukku teki elämäntyönsä Loimaan Metsämaan kirkkoherrana.

Rovasti Arvo Vesalan (s.1892) palveltua lyhyen ajan tuli 6. vakinaiseksi kirkkoherraksi Aimo Haavisto (s.1907) heinäkuun alussa 1962. Hän palveli Merimaskua kesän 1963 loppuun saakka. Syyskuun alusta 1963 määrättiin Merimaskun v.t.khraksi vuoden ajaksi ovo. Rymättylän kirkkoherra Uno Suominen (s.1903). Merimaskun 7.vakinainen kirkkoherra Esko Vainio (s.1920) toimi virassaan vuoden, kesän 1965 loppuun saakka. Vainion lähdeyttä rovasti Suominen auttoi pari kuukautta, kunnes marraskuun 1965 alussa saatiin tänne virkaa toimittamaan Hollolan eläkkeellä oleva kirkkoherra, rovasti Rafael Saartio (s.1892). Hän

palveli Merimaskua yhden vuoden, lokakuun 1966 loppuun saakka. Saartio kirjoitti lyhyen virkakautensa aikana suurella lämmöllä esitevihkon "Merimaskun kirkko", josta otettiin kolme painosta. Saartion vihko on hieno osa kauniin puukirkkomme tutkimuksen historiaa. - Rovasti Arvo Vesala oli jälleen väliaikaisena, kunnes syyskuun 1967 alussa Salo-Uskelan eläkkeellä oleva kirkkoherra, teologian tohtori Aulis Zidbeck (s.1900) määrättiin v.t. kirkkoherraksi. Salosta eläkkeelle jäätyään hän hoiti Merimaskun papinvirkaa ja asui Merimaskun pappilassa helmikuun loppuun saakka 1972. Maalis-toukuun ajan 1972 virkaa hoiti Naantalilin papisto, rovasti Lasse Jyvä (s.1917) ja pastori Jaakko Mäkelä (s.1945).

Kiitollisuus seurakunnalle

Merimaskun seurakunnan paimenmuisto ulottuu taaksepäin 1600-luvulle asti. Naapuriseurakuntien virkatoverit ovat ajoittain olleet seurakunnalle tärkeänä tukena. Toisaalta arvelen samalla, että edeltäjäni ovat tunteneet pitäjäläisten tuesta, esirukouksista ja huolenpidosta suurta kiitollisuutta.

"Piu, pau papinkello..."

Seurakuntaelämään ja kirkonmenoihin liittyy oleellisesti kirkonkellojen soitto. Jo 300-luvulla Italiassa kutsuttiin kellojen soitolla kristittyjä yhteiseen jumalanpalvelukseen, mutta vasta 500-luvulla se alkoi yleistyä.

1400-luvulla kellot saivat nykyisen alaosaan levenevän muotonsa ja ne valettiin tavallisesti teräksestä tai ns. kellometallista, jossa on 78% kuparia ja 22% tinaa. Merimaskun kirkonkellot ovat kutsuneet seurakuntalaisia jumalanpalveluksiin, soittaneet vainajille viimeisen tervehdyksen sekä ehtoolla mer-

kin syventyä rukoukseen jo vuodesta 1696 lähtien. Kellotapulissa olevan isomman kellon on valmistanut turkulainen kellonvalaja Ambrosius Terandt. Pienempi kello sen sijaan valmistettiin Tukholmassa vuonna 1734 ja valutyötä valvoi Eerik Näsman.

Suonen iskentää ja rokotusta

Ennen vanhaan sanottiin lukkarilla olevan "viisi virkaa ja kuusi nälkää". Sanonta lienee syntynyt siitä, että kuninkaan käsikirjeissä annettiin selvittäviä määräyksiä, mitä lukkari veloitettiin tekemään. Kellojen soittamisen ja virren veisuun johtamisen lisäksi tehtäviin kuului suoneniskentä ja 1800-luvun alusta lähtien rokotusten antaminen. Myöhemmin kirkonkellojen soitto ei enää kuulunut lukkarille. Usein he toimivat myös kirkonisäntinä ja huolehtivat siinä ominaisuudessa kirkon varoista. Lukkarit pitivät usein myös "lukkarakoulua", jota seitsemän veljestäkin kävivät aikoinaan. Palkkaedut kuitenkin eivät olleet loistavat näin moninaiseen työmäärään nähden. Lukkarin virka oli aina elinikäinen.

Suntioista käytettiin myös nimitystä kirkonvartija ja unilukkari, johtuen siitä, että jumalanpalveluksessa kävijöillä saattoi olla kiusallinen tapaukku kirkossa. Hereille ravistelun lisäksi suntion tuli huolehtia kirkon puhtaudesta, luoda lumet, soittaa ja läpätä kelloja, kulkea toisen haavin kanssa kirkonmenojen aikana, auttaa pappeja pukeutumisessa jumalanpalvelusta varten, olla apuna hautajaisissa, sekä toimia virka-asioissa lähettinä. Suntioillakin oli pieni palkka, jota usein nimitettiin "suntion kenkärähoiksi".

Lukkareilla ja suntioilla on tänä päivänä vielä samoja tehtäviä, mitkä heillä on ollut jo parin sadan vuoden ajan, tuskin kuitenkaan enää joutuvat suonta iskemään tai unilukkariina toimimaan.

Kellojen soitto sekuntipeliä

Merimaskun seurakunnan nykyinen suntio Jouko Jutila kertoi, että Merimaskussa soitetaan kirkonkelloja vielä käsin, joka omalta osaltaan vaikuttaa soittotyylisiin. Monissa seurakunnissa kellojen soitto tapahtuu sähköisesti ja täälläkin on ollut puhetta

sähköistämisestä, kertoi Jutila. Jokaisella suntiolla on vähän erilaisia viivahteita. Merimaskussa kelloja soitetaan seuraavan soitto-ohjelman mukaisesti:

Ehtookelloja, joilla ilmoitetaan pyhän alkamisesta, soitetaan lauantaisin kello 18 viiden minuutin ajan. Ensimmäinen soitto isolla kellolla neljän minuutin ajan ja lopuksi yhdeksän lyöntiä.

Huomenkellot taas kutsuvat kirkkokansaa jumalanpalvelukseen sunnuntaiaamuisin kello yhdeksältä. Aluksi soitetaan yhdeksän lyöntiä isolla kellolla ja sen jälkeen jatketaan neljän minuutin ajan isolla kellolla.

Papinkellot taas muistuttavat nimensä mukaisesti sunnuntaisin kello 9.45, jolloin soitetaan pienellä kel-

Vihkikelloja soitetaan kolmen minuutin ajan; ensin soitetaan pienellä kellolla ja pidetään 3 sekunnin tauko, sen jälkeen soitetaan isolla kellolla ja pidetään kuuden sekunnin tauko. Näin jatketaan vuorotellen.

Sanomakelloja soitetaan kuolleen seurakuntalaisen muistoksi. Yleensä se tapahtuu kello 10 tai sitten, kun tieto kuolemasta tulee seurakuntaan. Kellojen soitolla ilmoitetaan vainajan ikä; miehille soitetaan isolla kellolla kymmenvuodet ja pikkukelloilla ylimenevät vuodet, välissä pidetään 10 sekunnin tauko. Naisille taas soitetaan pienellä kellolla kymmenvuodet ja isolla kellolla ylimenevät vuodet, välissä pidetään samoin 10 sekunnin tauko.

Haudanavauskelloja on soitettu aikaisemmin kello kymmeneltä perjantaisin, nykyään soitetaan sinä päivänä, kun hauta avataan. Kelloja soitetaan kymmenen minuutin ajan, naisille pienillä kelloilla vuorolyöntinein harvaksen, kun taas miehille soitetaan isoilla kelloilla harvaksen.

Ennen siunaamistilaisuutta, kun vainaja tuodaan kirkkoon, soitetaan saattokelloja kolmen minuutin ajan naisille pienellä kellolla ja miehille isolla kellolla. Hautaan viemisen ajan soitetaan vastaavasti niin kauan kunnes koko saattojoukko on haudan äärellä. Hautauksen päätyttyä soitetaan kiitoskelloja 2-3 minuutin ajan. Saattajat seisovat haudalla soiton ajan.

Edellä mainittujen lisäksi voidaan soittaa ns. juhlasoittoja kuten esim. jouluaamuna kello kuusi joulujumalanpalveluksen merkiksi tai jouluaattona kello kuusitoista iltahartauden merkiksi. Vuoden vaihtumisen merkiksi olisi mahdollista soittaa kelloja, mutta Merimaskussa tietyvästi ei ole ollut tätä tapaa.

lolla kolmen minuutin ajan, neljän sekunnin välein.

Vielä ennen jumalanpalveluksen alkua soitetaan ns. yhteensoitto sunnuntaisin kello 9.55. Isolla ja pienellä kellolla soitetaan vuorolyöntejä kolmen minuutin ajan.

Jumalanpalveluksen jälkeen soitetaan päätöskellot isolla ja pienellä kellolla kolmen minuutin ajan.

Kollolan kesä ja koulun 100-vuotisnäyttely avattiin räväkästi muotinäytöksellä. Seuran omat "mannekiinit" esittelivät 50-luvun asuja ajan henkeen liittyvän selostuksen saattamana.

MUISTOJA KOLLOLAN KESÄSTÄ

Merimaskun kesäasukkaihin luokitettava turkulainen näyttelijä Kaarina Vahtonen piipahti kertomassa turkulaissi tarinoita. Kai te ny Hilman ja Akselin muistatte?

Seuran talkooporukat ovat olleet tänä kesänä ahkerasti liikkeellä. Saunan katto korjattiin vanhaan malliin Maakuntamuseon opastuksella. Ensi kesänä mahdollisesti saadaan seiniin punamultaakin!

Talkooprojekteihin on kuulunut myös Kräkilän myllyn (Merimaskun toiseksi vanhin rakennus) entisöinnin aloittaminen. Talkooporukkaa on saatu kiitettävästi ja mylly on saatu alustavasti tuettua siihen asti, kun saadaan kunnostusrahaa ja voidaan aloittaa varsinainen entisöinti.

Edellä mainittujen lisäksi on esitelty Morsinkovärjäystä, tehty kuivakukka-asetelmia, pidetty koulutietokilpailu, laulettu yhdessä, on puhuttu tuiki tärkeästä kompostoinnista ja opeteltu vihtakurssilla tekemään perinteisesti vihtoja.

Kollolan pihapiirin kasvillisuus ja yleensäkin vanhanajan pihakasvit ovat kiinnostaneet. Ensin mainitusta oli puhumassa biologi Tuuli Lunnas ja jälkimmäisestä aiheesta ylipuutarhuri Matti Tuominen. Ensi kesänä on tarkoitus entisöidä Kollolan pihapiiri.

Merimasku-Seura kiittää kaikkia talkootyössä mukana olleita ja toivoo, että jatkossakin olisi yhtä innostunutta porukkaa mukana!

WENNYT MAAILMA KESKELLÄ KIRKONKYLÄÄ

Terttu Kraemer

Vanhat hautausmaat ovat mielenkiintoisia paikkoja, joilla liikkuminen herättää meissä tunteisiin vetoavia ajatuksia - surullisia, hämmäntäviä, kauniita jopa pelottavia. Vanhaa ilmeikästä hautausmaata voi tarkastella monesta eri näkökulmasta. Ensisijaisesti ne ovat vainajien arvokkaita leposijoja, hautausmaalla voi liikkua myös taidehistorioitsijana ja tarkastella hautamuistomerkkien eri aikakausien tyyllisyyttä tai kiinnittää huomiota hautausmaan perinteisiin, muualta hävinneisiin kasveihin.

Merimaskun kirkkomaan sankaribautarivistöä. Muistopatsaan on suunnitellut Väinö Aaltonen.

Valitettavasti nykyinen tehokkuusajattelu ja ankarat säästötoimenpiteet ovat hävittäneet monet vanhat arvokkaat hautausmaat ja tilalle ovat tulleet yksitoikkoisen näköiset, muodoltaan ikävät matkailukku-muistomerkit sekä yksipuolistuneet kukkaistutukset. Merimaskun vanhalla, kauniilla hautausmaalla on säilynyt paikallinen omaleimaisuus vanhoine hautamuistokivineen ja koristeellisine rautaristeineen. Kuljijalle hautausmaa tarjoaa kurkistuksen paikkakunnan entisyyteen. Se kertoo meille monista poisnukkuneista sukupolvista, jotka ovat vaikuttaneet paikkakunnalla tai erilaisista ammateista, jotka ovat olleet vahvasti paikkakunnalla edustettuina tai eri sotien sankarivainajista, joille pystytetyt muistomerkit kertovat korutonta kieltään sotien menetyksistä.

Hautausstapojen historiaa

Perinteisissä hautausstavoissa pakannalliset jäänteet ovat säilyneet pitkään. Kristillinen kirkko ei pyrkinyt kääntämään hävittämään niitä, vaan antamaan niille kristillisen leiman ja sisällön esim. pystyttämällä kirkon tai ainakin ristin kalmistojen paikalle.

Ennen uskonpuhdistusta vainajat haudattiin kyläkunnittain tai perheittäin hautoihin, jotka sijaitsivat saarissa tai jokien töyräillä ja näihin muodostui tavallaan kuolleiden kylä. Uskonpuhdistuksen jälkeen luterilainen kirkko alkoi painottaa hautaamista siunattuun maahan ja 1700-luvun alun kirkkolaissa se tuli pakolliseksi. Siunattuun maahan hautaaminen saattoi kuitenkin monin paikoin tuottaa vaikeuksia, koska matka lähimmälle hautausmaalle oli hyvinkin pitkä, kelirikkoaikaan veneellä tai reellä ei päässyt liikkumaan tai

kesäkuumalla vainajaa ei voitu kuljettua päivämatojen taa. Käytännön pakko saneli kuitenkin kiertotien kirkkolain kiertämiseksi ja näin syntyivät väliaikaiset haudat, esim. talvihaudat. Näistä vainajat kuljetettiin sopivana ajankohtana haudattavaksi siunattuun maahan, kirkkotarhaan. Täällä vainajat haudattiin usein suuriinkin yhteishautoihin ja useampiinkin vainaja saatettiin panna samaan arkkuun.

Kirkollisen hautauskäytännön mukaan haudat laitettiin aluksi kirkon lattian alle. Lattiahaudat olivat usein perhe tai sukuhautoja ja arvokkaimmalle paikalle, lähelle altaria pääsivät vain aateliset, kuninkaalliset ja mahtimiehet. Lattiahaudoissa ei vainajaa kaivettu maahan, vaan arkku oli ?ssa. Itse hautakivi tuli sitten kirkon lattiaan. Merimaskun kirkossa kuorin alla on ollut mm. Tammisaaren

ratsutilan holvattu muurihauda, johon vuonna 1785 tehtiin oviaukko kirkon pohjoispuolelle. Myöhemmin ko. oviaukko muurattiin umpeen. Tältä ajalta on myös maininta Lempien muurihaudasta. 1600-luvun loppupuolella kuolivat nimismies Juha Matinpöika Fordellin leski Briitta Jaakobin tytär sekä Maria Brem, joka taas oli nimismies Antti Bergin ensimmäinen puoliso. Heidät haudattiin Merimaskun kirkkoon. Erikoista heidän kohdallaan on, että he ovat kumpikin saaneet muistotaulut ruotsinkielisine sururunoinen. Taulut ovat tänä päivänä nähtävissä kirkon seinällä. Terveydellisistä ja hy-

rimaskussakin on yksi hautakappeli kirkkotarhan kaakkoiskulmassa. Sen rakennutti lukkari E.A. Maskulin 1700-luvun puolivälissä. Kappeli on pohjaltaan neliömäinen, muuratulle kivijalalle lyhytnurkalle salvottu hirsirakennus, jossa on paanutettu pyramidikatto. Noin vuodesta 1860 sitä on kuitenkin käytetty varastosuojana. Keskusteluissa on ollut, että kappeli palautetaan entiseen arvoonsa.

Aikaa myöten kirkkotarhat alkoivat käydä ahtaiksi, yhtenä syynä olivat suuret epidemiat ja väestön kasvu. Hautausongelmaan oli keksittävä uusi ratkaisu. 1800-luvulla löytyi lopullinen suuri ratkaisu erilli-

1900-luvulle saakka. Yleisesti kirkkotarhojen ilme oli karu ja kolkko ja tämä laiduntaminen piti osaltaan hautausmaat puuttomina. Tosin Merimaskun kirkkotarha sai ensimmäiset istutukset jo 1850-luvulla. Vasta tämän vuosisadan alussa alettiin maaseudulla yleisemmin koristella hautoja. Ei tosin elävin kukin, vaan haudalle tuotiin pellistä tai paperista valmistettuja tekokukkia. Merkkipylyväshautojen kukkakoristelussa oli kansalaissota 1917. Kukkien viemisestä kiitollisuuden ja kaipauksen osoitukseksi sodan uhrien haudoille, tuliylien tapa. Toinen ratkaiseva ajankohata kukkien yleistymisestä hautausmailla oli äitienpäivän vieton aloittaminen Suomessa.

Ratkaisevasti hautausmaiden hoitoon vaikutti terveydenhoitoasetus 1879, joka kielsi haisevat talvihaudat, velvoitti perustamaan uusia hautausmaita, antoi määräyksiä aidoista ja kehotti hautaistutuksiin. Jo niinkin varhain kuin 1764 kuninkaallinen kirje antoi luvan puuaitaan, jos paikkakunnalla ei ollut soveliaista aita. Nähtävästi Merimaskussa ei ollut tällaisia soveliaita kiviä, koska kirkkotarhan ympärille on rakennettu neljästä jopa paikoin viidestä hirsikerrasta irtokivien päälle salvottu aita. Aidan päällä kolmesta pitkittäisestä laudasta tehty suojakatos ja se on maalattu punamullalla. Kirkkotarhan laajennuksista sekä lahoamisesta johtuen aita on jouduttu muuttamaan kertoja uusimaan Viimeksi vuonna ? aita entisöitiin perusteellisesti. Aikaisempina vuosina kirkkotarhaan kuljettiin kellotapulien sekä luoteiskulmassa sijaitsevan neliömäisen hirsisen porttihuoneen kautta. Rakennus lienee 1700-luvulta, ainakin tilikirjojen mukaan sitä on korjattu vuonna 1781. Porttiaukkoja on myöhemmin lisätty aitaan.

Hautamuistomerkkien muuttuminen

Varakkaat laittoivat haudoille aluksi matalia makaavia kiviä, samanlaisia muistomerkkejä kuin oli ollut kirkon lattiassa merkkinä lattiahaudasta. Yleinen kansanomaisen hautamuistomerkki on ollut hautalauta,

Vanhat jo osin ruostuneet hautamuistotit ovat saaneet rauhallisen paikan kirkon kupeelta. Rautaritit olivat yleisestikäytössä viime vuosisadalla.

gieenisistä syistä lattiahaudat kiellettiin 1700-luvun loppupuolella, mutta kieltö alkoi tehotta vasta vuonna 1822. Merimaskussa kirkkoon hautaaminen lopetettiin jo vuonna 1803.

Lattiahaudauksen ohella haudattiin myös kirkkotarhaan. Kuten kirkossa täälläkin hautapaikat olivat eriarvoisessa asemassa. Arvokkaimpia ja kalleimpia olivat aivan kirkon seinänviressä olevat hautapaikat. Kristinuskossa etelä ja itä ovat valon ilmansuuntia, täällä hautapaikatkin olivat halutuimpia ja kalleimpia. Pohjoinen taas on pimeyden ja paholaisen ilmansuuntia, joten kirkon pohjoispuolelle haudattiin laita puolen vainajia. Varakkaat rakensivat hautakappaleita itselleen ja sukulaisilleen. Me-

stä hautausmaista asutuksen ulkopuolella. Merimaskun hautausmaatakin on laajennettu useita kertoja, ainakin vuosina 1857, 1870-80 ja 1949. Pohjois-eteläsuuntaan kulkeva puurivistö osoittaa vanhan itärajan sijainnin. Uusin laajennus tapahtui vuonna ?, jolloin rakennettiin kokonaan uusi hautausmaa kirkkoaidan ulkopuolelle, kuitenkin kirkon välittömään läheisyyteen.

Uusin kerrostuma hautausmaakulttuurissa on uurnahaudat, jotka osaltaan taas muuttivat hautausmaiden ilmettä.

Hautojen hoitaminen

Hautausmaat olivat hyvin pitkään hoitamattomia. Itse asiassa lukkarin ja suntion palkkaetuihin kuului laiduntaminen hautausmailla aina

jopa 2 m pitkä lauta, yläpäästä kaareva tai ristikoristeinen, valkoiseksi maalattu ja siinä tekstiä. Tällainen oli köyhimmällekin mahdollinen. Puiset hautamuistomerkit olivat pitkään käytössä. Ne muuttivat ajan kuluessa vähän muotoaan, saivat paikallisia piirteitä ja niissä näkyi paikallinen käsityötaito, niistä kehittyi jopa kansallistaidetta.

Rautaristi-muistomerkkejä on kahda päätyyppiä, valurautaisia ja putkista tehtyjä. Sen sijaan harvinaisia ovat kyläseppien valmistamat takorautaristit. Putkiristi valmistettiin ontosta rautaputkesta ja ristin osien liittymäkohdassa oli soikea nimilaatta. Nämä ristit ovat todennäköisesti viime vuosisadan vaihteen tuotantoa. Valurautaiset ristit olivat yleisimpiä rautaristejä ja ne olivat yleisesti käytössä 1830-luvulta lähtien aina 1900-

Hautausmailla on ollut vuosisatojen saatossa omat "muotinsa". Vuosisadat näkyvät siten myös hautausmailla. Taustalla näkyy lakkari E.A. Maskulinin rakennuttama hautakappeli.

luvun alkuvuosikymmenille saakka.

Tämän vuosisadan alussa oli myös käytössä pellistä valmistettuja suorakaiteen muotoisia hautamerkkejä. Ne olivat yläreunastaan rullalle käärittyjä, jolla suojattiin maalattua tekstiä. Kuitenkin 1900-luvun kuluessa kiviset muistomerkit yleistyivät ja niiden tuotanto muuttui teolliseksi sarjatuotannoksi. Vanhimmat kivet ovat pystykiviä ja vähitellen ne muuttuivat vaakasuoriksi, matkalaukkurivistöiksi. Oman leimansa hautausmailla antavat sotien muistomerkit. Merimaskussa, vv. 1939-44 kaatuneiden muistopatsas sijaitsee kappelin edustalla. Se on Väinö Aaltosen suunnittelema. Kirkon länsipuolella sijaitsee Karjalaan jääneiden vainajien muis-

tokivi.

1800-luvulla ja vielä tämän vuosisadan alussa hautamuistomerkit olivat paljon rikkaampia sisällöltään kuin nykyiset. Niissä oli paljon tietoa vainajasta, hänen elämäntyöstään tai ammatistaan. Nimen, syntymä- ja kuolinajan lisäksi niissä luki esim. talollinen, talonemäntä yms. sekä usein vielä muisto- tai raamatunlause. Kuvakoristeet olivat paljon yleisempiä kuin nykyään - seppä saattoi saada hautakiveensä alasimen kuvan, merimiehellä tai luotsilla saattoi olla laiva tai ankkuri, lääkärillä käärmesauva, muusikolla nuottiavain jne. Hautakiviin kaiverrettiin myös kuoleman symboleja, joita olivat luonnosta saadut katkennut puu tai tähkät. Iankaikkisen elämän symbolikuvia taas olivat elämänpuu, kointähti tai palmunoksa. Hakaristisymboleja löy-

ja haudalla on taiteellisesti tai historiallisesti arvokkaita rakennelmia tai muistomerkkejä, joita ei voida pitää paikallaan, ne on asetettava sopivaan paikkaan hautausmaalla tai muulla tavoin huolehdittava niiden säilymisestä." Merimaskussa on koottu vanhoja hautamuistomerkkejä tiiviiseen ryhmään kirkon pohjoisen puoleiselle seinustalle. Tällä tavoin on esimerkillisesti suojeltu vanhaa kulttuurihistoriaa.

Aina ei ymmärretä tarpeeksi säilyttämisenäkökohtia. Jokaiseen hiippakuntaan on asetettu oma hautausmaakulttuuritoimikunta, jolta voi pyytää ohjeita ja lausuntoja vanhojen hautausmaiden kunnostamisesta, hautausmaan kulttuuriarvojen kartoittamisesta, hautausmaaperinteen perinnetietouden keruusta paikallisilta tai hautausmaakulttuurin edistämisestä ja sen suojeluun liittyvästä tiedotus ja koulutustoiminnasta.

Hautamuistomerkkien inventointi

Kirkkohallitus on aikoinaan antanut seurakunnille kehotuksen hautamuistomerkkien inventoinnista. Tällä toimenpiteellä turvataan tuleville sukupolville tietoa siitä, millainen ilme hautausmaalla on aikoinaan ollut. Lisäksi sillä saadaan tutkijoille hyvää materiaalia paikallishistorian kirjoittamiseen. Inventoinnin perusteella pystytään myös seuraamaan hautausmaiden kehitystä ja muuttamista.

Merimaskussa inventointi suoritettiin Merimasku-Seuran toimesta eli vuoden 1995 kesällä Selja Lepistö suoritti tehtävän. Elokuussa 1996 Kollolassa vietettiin hautausmaan inventointidokumentin julkistamistilaisuutta. Jossain vaiheessa dokumentointiaineistosta olisi hyvä tehdä julkaisu.

Lähteet: Eeva Mikolan alustus Kollolassa kesällä 1996 Turun Arkkhiippakunnan julkaisu osa VI

Eloisa, juureva, kova, kukkainen, kukkea, lyhyt, suuri, tyylikäs?

Olisitko Sinä tiennyt, että kysymyksessä oli viinin maiste lusanastoa? Siinä yksi kesän tietokilpailukysymyksistä Rantamakasiinissa. Tänäkin vuonna Merimasku-Seura veti kuukausittain haastekilpailuja, joista kolme pariskuntaa pääsi syyskuussa kilpailemaan Merimaskun tietoviisat -tittelistä. Kysymykset sivusivat Merimaskun historiaa, saaristolaisaitoja tai olivat etupäässä yleiskysymyksiä. Myöskin tehtäväkysymyksiä oli tällä kertaa. Miehät joutuivat

letittämään nelisäikeisen pullapitkon, jonka sai paistettuna mukaansa tai naiset sitoivat solmion, vihdan sitomistaitoaikin kyseltiin sekä miten

sukkapuikot pysyivät miesten käsissä.

Laineet, Rantalat ja Heinokset selvisivät loppukilpailuun. Tasaväkisen kilpailun jälkeen Heinokset selvisivät yhden pisteen erolla Merimaskun tietoviisaksi. Niin tasaväkisiä olivat kilpailijat, että toinen ja kolmas sija piti arpoa, jonka jälkeen Rantalat tulivat toiseksi ja Laineet kolmanneksi.

Palkintoina oli Anita Sulan lahjoittamat ja varta vasten tätä kilpailua varten teettämät, käsinmaalatut Rantamakasiini-tuopit. Vielä kerran Onnittelet voittajille sekä Suuret Kiitokset Anitalle, kaikille kilpailussa mukanaolleille, kilpailun päätuomarille, sihteerille ja yleisölle.

"KUKA ON KUKA" -KILPAILUN TULOKSET

Edellisessä "Myötätuulta Merimaskussa" -lehdessämme ollut tunnistamiskilpailu osoittautuikin yllättävän vaikeaksi. Varsin selvistä vihjeistä huolimatta toimitus ei saanut kuin yhden ainoan täysin oikean vastauksen.

Kilpailussahan pyydettiin arvaamaan tai tietämään Merimaskussa toimivien viranhaltijoiden luokkakuvien ja annettujen vihjeiden perusteella oikeat henkilöt.

Oikeat vastaukset olivat: 1. Kunnansihteeri Ritva-Liisa Korpela, 2. Kirjastonhoitaja Päivi Pilkka, 3. Koulun johtaja Seppo Kustonen, 4. Kunnanjohtaja Jaakko Olenius, 5. Rakennustarkastaja Jari Nordlund ja 6. Vapaa-aikasihteeri Eija Laurila.

Kirjastonhoitaja Päivi Pilkka tuntui olleen näistä kaikkein vaikeimmin tunnistettava.

Kolme parhaiten arvannutta saivat palkinnokseen Merimasku-Seuran oman T-paidan. Onnittelemme voittajia.

LEHDEN JAKELU TUOTTAJAA JOSKUS ONGELMIA

"Myötätuulta Merimaskussa" -lehti ilmestyy noin kaksi kertaa vuodessa. Se on melko suuri voimain ponnistus pienelle paikalliselle seuralle, joka sitä julkaisee. Siksi sen ilmestymistä kaksi kertaa vuodessa ei voi taata. Parhaansa kyllä toimituskunta tekee ja vankka pyrkimys on saada tuo kaksi lehteä vuodessa jokaiseen merimaskulaiseen talouteen, sekä kaikille jäsenillemme ympäri Suomea. Kesäasukkaille voimme toimittaa vain lehden kesänumeron, sillä posti, joka

jakelusta vastaa toimittaa lehdet oman jakelulistansa mukaan. Silloinkin ainoastaan ne kesäasukkaat, joilla on postilaatikko ja postiosoite Naantalissa postin tiedossa saavat lehdet. Pahoittelemme, jos joku on jäänyt ilman lehtiä. Kaikille kerrottakoon, että jokainen merimaskulainen kesä- tai vakituinen asukas saa lehdet ilmaiseksi niistä pisteistä, missä sitä myydään kunhan vain pyytää.

Monet oivarkin tiedustelleet miten voisivat saada lehdet tilattuna kotiin-

sa talvellakin. Seura on pohtinut asiaa ja tullut siihen tulokseen, että halualle tulee kaikkein halvimmaksi ja seuralle yksinkertaisimmaksi, jos henkilö liittyy jäseneksi seuraan. Silloin hän saa automaattisesti lehdet kotiinsa postitettuna, missä päin maailmaa sitten asustaakin.

Seuraan voit liittyä ottamalla yhteyttä joko puheenjohtajaan tai sihteerin.

KOKOUSKUTSU

Merimasku-Seuran sääntömääräinen syyskokous pidetään Taattisten tilan pakarituovassa tiistaina 29.12 klo 18.00.

Kokouksessa käsitellään sääntöjen syyskokoukselle määräämät asiat.

Erkki Vainio on lupautunut tulemaan tilaisuuteen kertomaan Merimaskun tie- ja liikenneoloista "siltoin vanhaan hyvään aikaan".

Kaikki asiasta kiinnostuneet ovat tervetulleita tulemaan mukaan kuuntelemaan ja kyselemään Erkiltä vaikka menneiden aikojen maantieveräjistä.

Pieni veräjän vartija J.L:Runebergin "Vänrikki Stoolin tarinat" -kirjan kannesta, Werner Söderström Oy, 1962

Hyvän Joulun
toivotukset ja Noiset
Uudenvuoden
tervehdykset täältä
Merimaskusta

Suomalaista osaamista

Kotimaista energiaa ja palvelua.
Turvallisesti lähellä sinua.

LÄNSIVOIMA

Pienten asioiden takana on suuri voima

Maksuton palvelunumero
0800 0 72450

NAANTALIN APTEEKKI

*Aurinkoista
apteekkipalvelua
joka päivä*

NAANTALIN APTEEKKI

Luostarinkatu 25, puh. 431 2720
ma-pe 9-21, la 9-15, su

RYMÄTTYLÄN APTEEKKI

Rymättylä kk, puh. 252 1202
ma-pe 9-16.30

AAA
PARAS LUOTTOLUOKKA
11/1997

MA-KRON
MAALAUSLIIKE KRONSTRÖM OY

Tuotekatu 12, RAISIO,
puh.02-4370 900, Fax: 02-4380 647
E-mail: kronsmas@netti.fi

MERIMASKUN TAKSIT 10041

HYVÄÄ TUULTA
- MERIRADIOSTA

89 MHz 89,0 MHz
Meriradio

TURUN YKKÖSPARKETTI KY

Kari Söderlund

Yliopistonkatu 32, 20100 TURKU
puh. 02-251 1421, 040-551 3375

PlusTerveys -merkistä tunnet korkeaan laatuun ja palveluun sitoutuneet hammaslääkärit ympäri Suomen
Sinulle PlusTerveys merkitsee hyvää huolenpitoa. Taidolla ja ymmärtäen.

HAMMASLÄÄKÄRI
ANNE LINJA

Luostarinkatu 21 A 1, NAANTALI

Puh. 02-4353 450

PIRILÄNTIEN KUKKATALO OY

Piriläntie 2, 21200 RAISIO
Puh. 02-438 9977,
Fax: 02-438 9944

Taattisten tilalla, Merimaskussa

-majoitusta mökeissä ja huoneissa, myös kodassa ja laavulla
-1700 -luvun pakarissa kokouksia, juhla, leivontaa
-retkelyä, hevosajelua, purjehdusta, ratsastusta

Karin ja Markku Aaltonen
Puh. 02-436 9583, 0400-828108, Fax 02-436 9913

RAISION AUTO-
JA VENEKESKUS OY

Lietsalantie 11, 21110 NAANTALI
Puh. 02-4357 088, 0400-524 486

AUTOILIJAJORMA
HONKA

Maankuljetus ja sepelitomitukset

Puhelin 4369 753
auto 049-747 490

KUVAT
JOPA TUNNISSA!
• NAANTALIN •
Kuvaus

LUOSTARINKATU 27, PUH: 02-4351 454

Lentoliput, laivaliput,
bussiliput, junaliput

Seuramatkat: esim.
Aurinkomatkat, Finnmat-
kat, Fritidsresor,
Tjäreborg

Matkanjärjestäjien
peruutus- ja
tarjoushinnat
myös meillä.

Esitteet ja varaukset
Hotellit, mökit, viisumit,
vuokra-autot ym.

TERVETULOAA MATKAKAUPPAAN

Travel Bureau
MATKAKAUPPA

Tullikatu 16, 21100 Naantali, Puh. 4321 277

TULE Viihtymään
Kahvila- ravintola Särkäsalmeen

Nauti arkisin
lounas klo 11.00-14.00

Valikoimistamme löytyy erilaisia maukkaita liha- ja
kalaruokia.
Kahvilastamme hampurilaisia, kahvia ym. virvokkeita.

Avoinna joka päivä klo 10.00-

B-oikeudet

Kahvila-Ravintola Särkäsalmi

Rajatie 2, Merimasku, p. 02-4369 330

Naantalin
Hammas
&
Naantalin
Koira

Kun lemmikki sairastaa,
tai sen hammasta kolottaa...

SOITA Puh. 02-4352 260

Eläinlääkäri Matti Vähäpassi
Koirahammaslääkäri Ville Vähäpassi

KäsityöPankki

- käsityömyymälä
- kädentaidonkurseja
- kokous-, koulutus- ja saunatilojen vuokrausta

myymälä avoinna
sunnuntaisin 12.00-17.00

Anita Sala Ky
Pälteentie 2
21160 Merimasku
Puh/Fax 02-4569454
email: asala@peffi.fi

Rautia
Puutavaraa
Rakennustarvikkeita

Naantalin
Rakennuspuu

Taimontie 21
Puh. 02-435 1358

Varsinais-Suomen
Lähivakuutusyhdistys

Janne Hänninen

Tullikatu 10, 21100 Naantali
Puh. 02-432 7990, 0500-207 289

Rymättylän Tili- ja
Kiinteistö Oy LKV

Liike- ja maatalouskirjanpidot,
Palkanlaskennat, Isännöinti,
Kiinteistönvälitys

Rajatie 2, 21160 Merimasku
Puh. 02-4367 010, 040-787 422

K-yli 17

Tämä on ladattu!

Hanki lupa maksaa ostokset ladattavalla täysautomaatilla! Silvermaticin voit ladata sähköistä korttirahaa ja nostaa käteistä missä päin maailmaa tahansa. Kysy Osuuspankiasta tai www.sterrling.com

 OSUUSPANKKI
Mukana elämän eri käänteissä

Pistä tuulemaan!

Vaihda nyt pankkiin, joka on aina lähellä.

Tervetuloa!

www.osuuspankki.fi

 MERIMASKUN OSUUSPANKKI
Mukana elämän eri käänteissä

SÄHKÖINSTO

RAISIO

VEHORAISIO

VESILAITOKSENTIE 1,21200 RAISIO. PUH. 010 569 2811

Naantalin SILMÄLASI

Tullikatu 15, Naantali
02-435 3453

 OPTIKKO RIITTA LUOTONEN

MAUKAS
RUOKA
A-OIKEUDET

Merimaskun MERIKIEVARI
☎ 02-436 7070

MYÖS
TILAUSTEN
MUKAAN

**- UUDENVUODEN VALVOJAISET-
TULETHAN MUKAAN SHAMPANJAN, RA-
KETTIEN JA OHJELMAN "SEKAAN"**

Avoinna talviaikaan PE, LA, SU

**UUTTA - Meille tulossa myös majoitusta
TERVETULOAA**

PS: Tiina avaa rantapuotinsa maaliskuussa entisissä Vaisteen tiloissa

se yksityinen...

 RAISION

Asiat holluvat
meillä myös
AIKAA
VARAAMATTAI

AUTOKATSASTUS OY
Tuotekatu 8 b, Raisio Puh. 02-4386 400

**Avoinna: ARK. klo 8-17
LA klo 9-13**

TERVETULOAA MEILLE PALVELTAVAKSI !

Rahastosäästäjänä voit muuttaa varasi käteiseksi koska tahansa.

Rahastosäästäminen on Merita Pankin uusi mielenkiintoinen vaihtoehto perinteiselle säästämiselle. Tervetuloa keskustelemaan aiheesta enemmän!

 Merita

Yhdistymme eduksesi. MeritaNordbanken
Naantali, Puh. 02-334 2505